

ANTWOORD

VAN GEDEPUTEERDE STATEN

OP VRAGEN VAN

A.H.K. van Viegen (PvdD)

(d.d. 21 maart 2016)

Nummer

3158

Onderwerp

Ontheffingen afschot diverse vogelsoorten

Aan de leden van Provinciale Staten

Toelichting vragensteller

In de zomer van 2015 is een nieuw faunabeheerplan vastgesteld. Om dit nieuwe faunabeheerplan uit te voeren zijn er vanaf het najaar van 2015 een aantal (ontwerp) ontheffingen aan de faunabeheereenheid afgegeven voor het doden van diverse vogelsoorten:

- *ontheffing het doden van grauwe ganzen kolganzen tijdens de winterrust met nummer ODH-2015-00726168;*
- *ontheffing voor het doden van smienten met nummer ODH-2015-00016237;*
- *ontwerpbeschikking voor het verlenen van een ontheffing voor het doden van eksters met nummer ODH-2015-00733296;*
- *ontwerpbeschikking voor het verlenen van een ontheffing voor het doden van roeken met nummer ODH-2015-00734749;*
- *ontheffing voor het doden van diverse soorten ganzen tijdens de winterrust met nummer ODH-2015-00745305.*

Algemene toelichting beantwoording:

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland hebben verschillende ontheffingen verleend ter voorkoming van problemen met verkeersveiligheid en schade aan natuur of landbouwgewassen.

- Ontheffing voor het - beperkt - bestrijden van kolganzen en grauwe ganzen op kwetsbare gewassen in de winterperiode, welke loopt van 1 november tot 15 februari dan wel 1 maart afhankelijk van de regio (ODH-2015-00726168).
- Ontheffing voor het opzettelijk verontrusten en doden van smienten in de periode 1 oktober tot 1 april (ODH-2015-00016237). Deze ontheffing is inmiddels, in afwachting van het nieuw vast te stellen faunabeheerplan, ingetrokken.
- Ontwerpbeschikking voor het opzettelijk verontrusten en doden van eksters op percelen met fruit in de periode 1 april tot 1 november (ODH-2015-00733296).
- Ontwerpbeschikking voor het opzettelijk verontrusten en doden van roeken op enkele schadegevoelige gewassen in werkgebieden van een negental wildbeheereenheden in de periode 1 april tot 1 november voor mais, 1 november tot 1 september voor granen, en 1 juni tot en met 15 november voor fruit (ODH-2015-00734749). Hiervoor is inmiddels een ontheffing verleend (ODH-2014-00189185).

- Ontheffing voor het opzettelijk verontrusten en doden van grauwe ganzen, kolganzen, brandganzen en Canadese ganzen in de periode 15 februari dan wel 1 maart tot 1 november afhankelijk van de regio (ODH-2015-00745305). Dit betreft een ontheffing voor doden van jaarrond aanwezige ganzen in de zomerperiode en niet van ganzen tijdens de winterrust.

Proces

1. *Omdat het faunabeheerplan al in de zomer van 2015 was vastgesteld, lijkt er voldoende tijd te zijn geweest om eerst ontwerpstukken ter inzage te leggen. Waarom is er bij de ontheffingen voor het doden van winterganzen, smienten en zomerganzen niet voor gekozen om eerst een ontwerpbesikking voor een ontheffingen ter inzage te leggen, maar gelijk een ontheffing afgegeven?*
2. *Waarom hebt u ervoor gekozen om geen reacties van belanghebbenden mee te nemen in de besluitvorming over de ontheffingen?*

Antwoord vragen 1 en 2

Een aantal direct belanghebbenden, (agrariërs, grondeigenaren en beheerders van natuurterreinen) zijn vanuit hun rol in de Faunabeheereenheid (FBE) Zuid-Holland direct betrokken geweest bij de totstandkoming van de ontheffingsaanvraag. De FBE partners hebben in gezamenlijkheid de faunabeheerplannen opgesteld en de relevante ontheffingen aangevraagd.

Het Faunabeheerplan ganzen is door de Faunabeheereenheid in de zomer van 2015 bij de provincie ingediend en het is door de provincie goedgekeurd op 4 november 2015. In PS is uitgebreid gesproken over deze beleidskaders. In principe hanteert de Omgevingsdienst Haaglanden de uitgebreide voorbereidingsprocedure voor de ontheffingverlening. De ontwerp-ontheffingen worden dan eerst ter inzage gelegd, en mede op basis van binnen gekomen zienswijzen wordt een besluit genomen. Soms biedt de beschikbare planning echter onvoldoende ruimte voor de lange procedure. De ontheffing voor de winterganzen diende 1 november in te gaan, om deze reden was er dus geen tijd voor de uitgebreide voorbereidingsprocedure. Vanwege een piek in de werkzaamheden bij Omgevingsdienst Haaglanden was er onvoldoende tijd voor de uitgebreide voorbereidingsprocedure voor de ontheffingen voor smient en zomerganzen.

Ook bij het niet volgen van de uitgebreide voorbereidingsprocedure, blijft de mogelijkheid voor belanghebbenden bestaan om binnen de daarvoor gestelde termijn van zes weken een bezwaarschrift in te dienen.

Lokvogels

3. *Waarom kiest u ervoor om in geval van verjaging met ondersteunend afschot, waarbij doden van ganzen niet het doel is, gebruik gemaakt mag worden van lokvogels en om hoeveel en welke soort vogels gaat het dan?*

Antwoord

Bij verjaging met ondersteunend afschot, mag gebruik worden gemaakt van dode of nagebouwde lokvogels.

Pas nadat in een eerder stadium trek van ganzen naar een schadegevoelig perceel is geconstateerd mogen lokvogels bij schadebestrijding van overwinterende ganzen worden ingezet. Lokvogels worden nooit ingezet om vogels van niet-schadepercelen naar schadepercelen te lokken.

Door middel van lokvogels kunnen overwinterende ganzen die naar de schadegevoelige percelen vliegen, gericht onder schot worden genomen en worden geschoten ter verjaging van de andere vogels uit de groep. Dit betekent dat het gebruik van lokvogels er voor zorgt dat een bestrijdingsactie doeltreffender verloopt. Immers als verjaging door menselijke aanwezigheid afdoende was om de vogels langdurig van de schadepercelen te weren, was een ontheffing voor het ter verjaging ondersteunend afschot niet noodzakelijk.

4. *Bent u met ons van mening dat dit een averechtse uitwerking kan hebben, omdat ganzen juist naar percelen met gewassen gelokt worden, terwijl ze daar mogelijk eerder niet waren en zo schade juist in de hand gewerkt wordt? Zo nee, waarom niet?*

Antwoord

Nee, de afstand waarop wilde vogels met behulp van dode of nagebouwde lokvogels gelokt kunnen worden is beperkt. Zo zullen ganzen die op weg zijn naar andere gebieden zich niet laten lokken door deze lokvogels. Alleen ganzen die op het betreffende schadegevoelig perceel of een aangrenzend perceel willen invallen, kunnen gelokt worden.

Kosten

Een aantal ontheffingen hebben met name tot doel de omvang van schade aan gewassen te reduceren.

5. *Kunnen GS voor de jaren 2013, 2014 en 2015 een overzicht geven van de omvang van de schade die wordt aangericht per soort waarvoor bovenstaande ontheffingen gelden, evenals een overzicht van de totale omzet van de agrarisch sector in Zuid-Holland met betrekking tot de schadegevoelige gewassen?*

Antwoord

soorten	2013	2014	2015
grauwe gans	€ 510.781	€ 365.885	€ 361.696
kolgans	€ 64.936	€ 28.416	€ 75.164
brandgans	€ 263.295	€ 181.889	€ 180.043
Canadese gans	€ 10.911	€ 2.612	€ 6.088
smient	€ 39.143	€ 23.214	€ 22.305
ekster	€ 1.363	€ 676	€ 105
roek	€ 1.237	€ 5.244	€ 633

Dit betreft door het Faunafonds getaxeerde schades waar de tegemoetkomingen in de schade op gebaseerd zijn. Deze schades zijn ontstaan ondanks dat er bestreden werd, de schade die zou zijn opgetreden zonder verontrusting met ondersteunend afschot zou veel groter zijn geweest.

Over een overzicht van de totale omzet van schadegevoelige gewassen beschikken GS niet.

6. *Waarom zijn GS van mening dat het verantwoord is om bij verhoudingsgewijs geringe dreigende schade in te grijpen, en dit in relatie tot de totale omzet in de agrarische sector waarbij sprake is van schadegevoelige gewassen?*

Antwoord

Zuid-Holland is de dichtstbevolkte provincie van Nederland: op korte afstand van elkaar bevinden zich grote steden, verkeersaders, de Rotterdamse haven, luchthaven Rotterdam The Hague Airport en ook Schiphol ligt dichtbij. Daarnaast heeft Zuid-Holland een toenemend oppervlak aan natuurgebieden. Economie - welvaart en werkgelegenheid - zowel als natuur zijn belangrijk voor onze inwoners. Maar mens en natuur kunnen soms ook op gespannen voet staan met elkaar. Zo leveren te grote aantallen dieren als muskusratten gevaar op voor onze dijken en vogels gevaar op voor het vliegverkeer. En kunnen te grote populaties ook weer andere dieren of planten verdringen. Daarnaast zorgt de groeiende ganzenpopulatie jaarlijks voor hoge kosten aan verleende schadetelemoedelingen aan agrariërs doordat zij landbouwgewassen opeten. Sinds de decentralisatie van het natuurbeleid heeft de provincie de zorg voor natuur en de financiële verantwoordelijkheid hiervoor. Daarbij hoort de taak om in deze drukke provincie belangen in evenwicht te brengen en te houden. Door natuur te beheren om risico's en schade te verminderen.

De ontheffingen zijn afgegeven op basis van door GS goedgekeurde faunabeheerplannen, opgesteld door de Faunabeheereenheid, met de bedoeling om belangrijke schade te voorkomen dan wel te beperken. In de verschillende faunabeheerplannen is voldoende aangetoond dat belangrijke schade optreedt, dan wel dreigt op te treden.

Het feit dat soms slechts zeer geringe schades ontstaan, geeft aan dat schadepreventie met ondersteunend afschot met succes is uitgevoerd. De schadedreiging voor de individuele grondgebruiker kan groot zijn. Daarnaast wordt op deze wijze preventief voorkomen dat vergelijkbare problemen als met de ganzen wordt voorkomen.

Over een overzicht van de totale omzet van schadegevoelige gewassen en de relatie van de dreigende schade tot bedoelde totale omzet beschikken GS niet.

7. *Wat zijn de kosten die gemoeid zijn met het afgeven van een ontheffingen (personele inzet en proceskosten met betrekking tot beoordelen aanvraag, inwinnen advies faunafonds, afhandelen van zienswijzen en bezwaren enz.)?*

Antwoord

Bedoelde taken worden zoals ook andere niet hier genoemde taken in mandaat door de Omgevingsdienst Haaglanden en de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid uitgevoerd. GS beschikken niet over een exacte kostprijs per product.

8. *Zijn GS van mening dat wanneer de proceskosten van het afgeven van een ontheffing hoger zijn dan de omvang van de schade, dit reden is om geen ontheffing af te geven, maar de schade vanuit het faunafonds te vergoeden? Zo nee, waarom niet?*

Antwoord

Dit is momenteel onderwerp van discussie ook met uw PS. In het kader van de nieuwe Wet natuurbescherming wordt het verlenen van een vrijstelling of ontheffing voor het doden van dieren afgewogen tegen de te verwachten schade zonder verjaging met ondersteunend afschot in de toekomst. Belangrijk hierbij is om te realiseren dat de huidige schade is ontstaan ondanks schadebestrijding.

Hierbij dienen ook de kosten van het Faunafonds, de taxatiekosten, de proceskosten van het Faunafonds en de uiteindelijke tegemoetkoming in de schade bij betrokken te worden.

Interactie met natuurbeschermingswet

Bovengenoemde ontheffingen betreffen ontheffingen van de Flora- en faunawet. Met deze ontheffingen wordt het doden van vogels mogelijk gemaakt waarbij het geweer en in sommige gevallen ook honden gebruikt mogen worden. Deze activiteiten kunnen in of nabij (externe werking) Natura 2000-gebieden voor verstoring zorgen waardoor het risico bestaat op overtreding van de Natuurbeschermingswet.

9. *Toetsen GS bij het beoordelen van de aanvraag voor ontheffingen ook aan de Natuurbeschermingswet? Zo nee, hoe wordt dan voorkomen dat bij het doden van de betreffende soorten overtreding van de Natuurbeschermingswet als gevolg van verstoring wordt tegengegaan (bijvoorbeeld als dit net buiten de Natura 2000-gebieden plaatsvindt)?*
10. *Wordt in geval van verstoring ingevolge de bepalingen in de Natuurbeschermingswet ook ontheffing aangevraagd/verleend ingevolge deze wet? Zo nee, waarom niet?*

Antwoord vragen 9 en 10

Indien men gebruik wil maken van een verleende Flora- en faunawet ontheffing en daarbij treedt significante verstoring op van soorten waarvoor een gebied is aangewezen in het kader van Natura 2000, dan is ook een vergunning nodig in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998, tenzij dat is vrijgesteld in het Natura 2000 beheerplan.

Deze toetsing vindt separaat plaats, omdat de toetsing aan de Natuurbeschermingswet en de Flora- en faunawet gescheiden sporen zijn. Tot op heden worden aanvragen apart getoetst aan de Natuurbeschermingswet. In veel gevallen betekent dit dat wanneer er aan bepaalde voorschriften wordt voldaan, er geen vergunning noodzakelijk is.

Verder loopt er nu een onderzoek naar de effecten van beheer en schadebestrijding in Natura 2000 gebieden. Daarmee kunnen in de toekomst vooraf voorschriften aan beheer en schadebestrijding verbonden worden, waardoor er geen apart vergunningetraject meer nodig is.

11. *Welke capaciteit is er om hierop zo nodig te handhaven?*

Antwoord

In het jaarprogramma 2016 van de Omgevingdienst Zuid-Holland Zuid zijn 800 uren opgenomen voor toezicht op beheer- en schadebestrijding. Daarnaast zijn er nog uren beschikbaar voor handhaving (bestuursrechtelijk en strafrechtelijk) alsmede t.b.v. klachten en meldingen in relatie tot beheer- en schadebestrijding. De totale capaciteit komt daarmee op 1000 uren per jaar.

De keuzes die gemaakt worden voor inzet zijn gebaseerd op risicoafwegingen. Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid voert op basis van het aantal meldingen tot het voornemen voor het uitvoeren van beheer en schadebestrijding (voor alle diersoorten waarvoor ontheffing is afgegeven) per regio controles uit. Daarbij worden risico-locaties meegenomen in de controles. Daarnaast worden op basis van klachten van particulieren en/of handhavingspartners controles uitgevoerd.

12. *Zijn GS bereid om de hierboven genoemde ontheffingen niet te laten gelden voor de een bufferzone van enkelen honderden meters rond Natura 2000-gebieden om te voorkomen dat in deze gebieden verstoring optreedt? Zo nee, waarom niet?*

Antwoord

Momenteel loopt in opdracht van de FBE een onderzoek naar de mogelijke effecten van beheer en schadebestrijding op Natura 2000 instandhoudingsdoelstellingen. Naast de FBE, zijn hierbij de Omgevingsdienst Haaglanden, Omgevingdienst Zuid-Holland Zuid en GS betrokken.

De onderzoeksresultaten worden in de zomer van dit jaar verwacht.

Zie ook de beantwoording van vraag 9 en 10.

Winterrust en Rustgebieden

In de winter mogen grauwe ganzen en kolganzen op percelen met kwetsbare gewassen gedood worden, op overige percelen is doden niet toegestaan, maar verjagen wel. In het faunabeheerplan wordt aangegeven dat bij voldoende draagvlak rustgebieden worden aangewezen. Hier zouden grauwe ganzen en kolganzen niet gedood en niet verjaagd mogen worden.

13. *Waarom is ervoor gekozen om, in tegenstelling tot eerdere besluitvorming door GS, de winterrust voor grauwe ganzen en kolganzen niet te respecteren?*

Antwoord

Het uitgangspunt bij het opstellen van het Ganzenbeleidskader was dicht bij het vervallen landelijke Ganzenakkoord te blijven. Met de vaststelling van het ganzenbeleidskader Zuid-Holland is een winterrustperiode ingevoerd. Uitzondering op de winterrust zijn verjaging van grauwe ganzen en kolganzen met ondersteunend afschot ter bescherming van kwetsbare gewassen, conform het vervallen Ganzenakkoord. Overjarig grasland wordt voor deze regeling niet beschouwd als kwetsbaar gewas.

Zie ook de beantwoording van de vragen 1 en 2 van de SP over Effect ontheffing ganzenjacht op weidevogelstand (nr. 3157).

14. *Zijn er op dit moment rustgebieden aangewezen? Zo ja, waar? Zo nee, bent u bereid om het draagvlak hiervoor te vergroten? Zo nee, waarom niet?*

Antwoord

Momenteel wordt gewerkt aan de aanwijzing van twee rustgebieden (buiten de bestaande natuurgebieden). Deze rustgebieden zullen naar verwachting komend winterseizoen 2016/2017 operationeel zijn.

15. *Zijn GS het ermee eens dat verjaging (met ondersteunend afschot) weinig zinvol is wanneer ganzen overal verjaagd mogen worden en dus slechts van het ene perceel naar het andere constant verjaagd worden? Zo nee, waarom niet?*

Antwoord

Nee. Gezien het nieuwe regime, waarbij de winterrust gehandhaafd wordt en enkel op percelen met kwetsbare gewassen met ondersteunend afschot verjaagd wordt, zijn er voldoende uitwijkmogelijkheden voor de ganzen naar percelen met niet-kwetsbare gewassen en natuurgebieden.

Zie antwoord vraag 13.

Afschot voor zonsopkomst en na zonsondergang

Sommige van bovengenoemde ontheffingen maken het mogelijk om voor zonsopkomst of na zonsondergang vogels te doden. In een eerder afgegeven (gewijzigde) ontheffing voor het doden van knobbelzwanen, heeft GS het gebruik van het geweer voor zonsopkomst en na zonsondergang niet toegestaan (ODH-2013-00007007.). De faunabeheereenheid is hiertegen in beroep gegaan, maar dit is door de rechter ongegrond verklaard.

16. *Wat is het beleid van GS ten aanzien van de tijden waarop vogels gedood mogen worden met het geweer?*
17. *Wat is de reden dat dit beleid per ontheffing verschilt?*

Antwoord op vragen 16 en 17

De toegelaten middelen en maatregelen verschillen per diersoort afhankelijk van de schadeproblematiek en het gedrag van de diersoort dit vereisen.

Gebruik van het geweer voor zonsopkomst en na zonsondergang kan nodig zijn, bijvoorbeeld doordat dat sommige diersoorten zich voornamelijk in de schemering verplaatsen. Is de ingreep ook overdag mogelijk, met ongeveer hetzelfde rendement, dan wordt ingreep in de schemering niet toegestaan.

Aantal uitvoerders

De bovengenoemde ontheffingen maken het mogelijk dat de uitvoerder van de ontheffing zich laat vergezellen door een onbeperkt aantal andere uitvoerders. In recente antwoorden op Statenvragen over de trofeejacht (25 januari 2016) hebben GS aangegeven dat bij jacht ten behoeve van schadebestrijding "een beperkt aantal uitvoerders per verjaagactie voor de hand ligt".

18. *Waarom is dit onbeperkt aantal uitvoerders noodzakelijk voor het verjagen van vogels met ondersteunend afschot (waarbij slechts een of enkele dieren per verjagingsactie geschoten worden)?*
19. *Zijn GS het ermee eens dat het toestaan van een onbeperkt aantal uitvoerders van bovengenoemde ontheffing strijdig is met het beleid zoals GS dat heeft verwoord in antwoord op eerdere Statenvragen? Zo nee, waarom niet?*
20. *Zijn GS het ermee eens dat het toestaan van een onbeperkt aantal uitvoerders van deze ontheffingen niets meer te maken heeft met schadebestrijding, maar met het toestaan van jacht en daarmee ook trofeejacht in de hand wekt? Zo nee, kunt n dit nader toelichten?*

Antwoorden op vragen 18, 19 en 20

De systematiek van de Flora- en faunawet bepaalt dat de grondgebruiker bij dreigende schade gebruik kan (laten) maken van een aan de Faunabeheereenheid verleende ontheffing. Deze ontheffing wordt in Zuid-Holland momenteel aan de jachthouder doorgescreven (meestal is de jachthouder niet de grondgebruiker zelf, maar een jachtaktehouder waaraan het jachtrecht is verhuurd). De jachthouder kan in zijn gezelschap anderen bij de uitvoering betrekken en kan bij eigen afwezigheid de bestrijding aan derden overlaten (andere jachtaktehouders), mits dit geadministreerd wordt.

Het aantal uitvoerders dient steeds in relatie te worden gezien met het schadeprobleem en dit kan niet van tevoren universeel op papier worden geregeld. Dit wordt bepaald o.m. door de feitelijke situatie in het veld, de diersoort en de perceelsoppervlakte. De wet legt de verantwoording daarvoor bij de grondgebruiker. De essentie van schadebestrijding wordt niet veranderd door de aard of herkomst van de uitvoerenden. Dit laat echter onverlet dat GS de uitgangspunten van hun eerdere beleid ten aanzien van trofeejacht gestand doen.

GS zien geen causaal verband tussen het aantal jagers, hun herkomst en het optreden van zogenoemde trofeejacht. Er zijn momenteel geen aanwijzingen voor eventuele misstanden van dien aard.

Den Haag, 10 mei 2016

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
secretaris, plv. voorzitter,

drs. J.H. de Baas

R.A.M. van der Sande